

**EXTRA
EDITIE**

SamenGevat

Hans Horlings, portefeuillehouder Milieu, Natuur en Landschap

“Samen snel aan de slag met Groenprogramma Holland Rijnland”

Lekker ontspannen wandelen door Duin, Horst en Weide. Een fietstochtje door de polders van het Groene Hart. Of kanoën door de vaarten van de Bollenstreek. Als het aan Hans Horlings ligt, portefeuillehouder* Milieu, Natuur en Landschap van Holland Rijnland, blijft dat ook in de toekomst mogelijk. Met het concept *Regionaal Groenprogramma Holland Rijnland 2010-2020* willen de twaalf gemeenten het unieke groene gebied van de regio en de recreatiemogelijkheden een flinke impuls geven. Samen met de agrariërs, want landbouw en veeteelt blijven behouden als drager van het open landschap.

Horlings: “In 2002 hebben de Holland Rijnland-gemeenten al afgesproken om de groene structuur van de regio te bewaren en te versterken en als ruimtelijk uitgangspunt te nemen voor de verdere ontwikkeling van de streek. Dat was een verstandige afspraak. We leven in een vol stukje Randstad, met veel wensen voor woningbouw, bedrijvigheid en infrastructuur. Als je niet oppast is binnen de kortste keren alles volgebouwd. De groene gebieden in onze regio hebben een grote natuurlijke en landschappelijke waarde. Maar ze zijn ook van groot belang voor de landbouw en voor de recreatie van de inwoners van het stedelijk gebied.”

“De afgelopen jaren hebben we de afspraken uit 2002 uitgewerkt in de Regionale Structuurvisie. In het Regionaal Investeringsfonds (RIF) sparen we 20 miljoen euro bij elkaar om de plannen uit te voeren. De ambitie om er echt iets van te maken is er. We moeten er nu voor zorgen dat het geld voor het groenprogramma goed wordt besteed.”

Samenwerking

“Ik ben trots op wat we nu hebben bereikt,” zegt Horlings. “Het Groenprogramma is het resultaat van een intensieve samenwerking van de twaalf gemeenten. Iedereen is er bij betrokken geweest. De plannen zijn ingebracht door de gemeenten zelf. Een ambtelijke werkgroep uit alle gemeenten heeft samengewerkt bij het opstellen van het programma. Het concept is diverse keren besproken en getoetst in het portefeuillehoudersoverleg. Ik ben tevreden over deze samenwerking. De gemeenten brengen hiermee tot uitdrukking dat het groenprogramma positief en waardevol is. Ze vinden de uitvoering belangrijk, ook als dat gebeurt op het grondgebied van een buurgemeente.”

Resultaten

“Om versnippering te voorkomen, kiezen we voor een aantal aansprekende projecten die tastbare resultaten opleveren. De 20 miljoen van de regio is nog maar het begin van wat we de komende tien jaar willen investeren. Ik noem het daarom een ‘vlieg-wiel’. In de vorm van co-financiering willen we bij Rijk, provincie en zelfs de Europese Unie geldbronnen aanboren om zodoende tot een optimaal resultaat te komen.”

Horlings: “We kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak, waarbij de verantwoordelijkheid voor de uitvoering bij de gemeenten ligt. Omdat veel projecten de gemeentegrens overschrijden, is nauwe samenwerking tussen gemeenten nodig. We willen ook graag samenwerken met particuliere eigenaren en

natuur- en landschapsorganisaties. We werken met een gefaseerde aanpak met vaste evaluatiemomenten. Voor periodes van vier jaar stellen we uitvoeringsovereenkomsten op. Ik zie dat als een helder afsprakenkader waarin de gemeenten hun onderlinge verantwoordelijkheden en hun verantwoordelijkheid ten opzichte van de regio vastleggen. Als we over en weer helderheid creëren, kunnen we elkaar daar ook op aanspreken. Ik ben ervan overtuigd dat deze methode werkt. Ik bespeur bij alle gemeenten een groot enthousiasme om aan de slag te gaan. We gaan dit met z’n allen doen en ik heb er alle vertrouwen in dat het gaat lukken!” ■

* Horlings was portefeuillehouder tot 9 juli 2009.

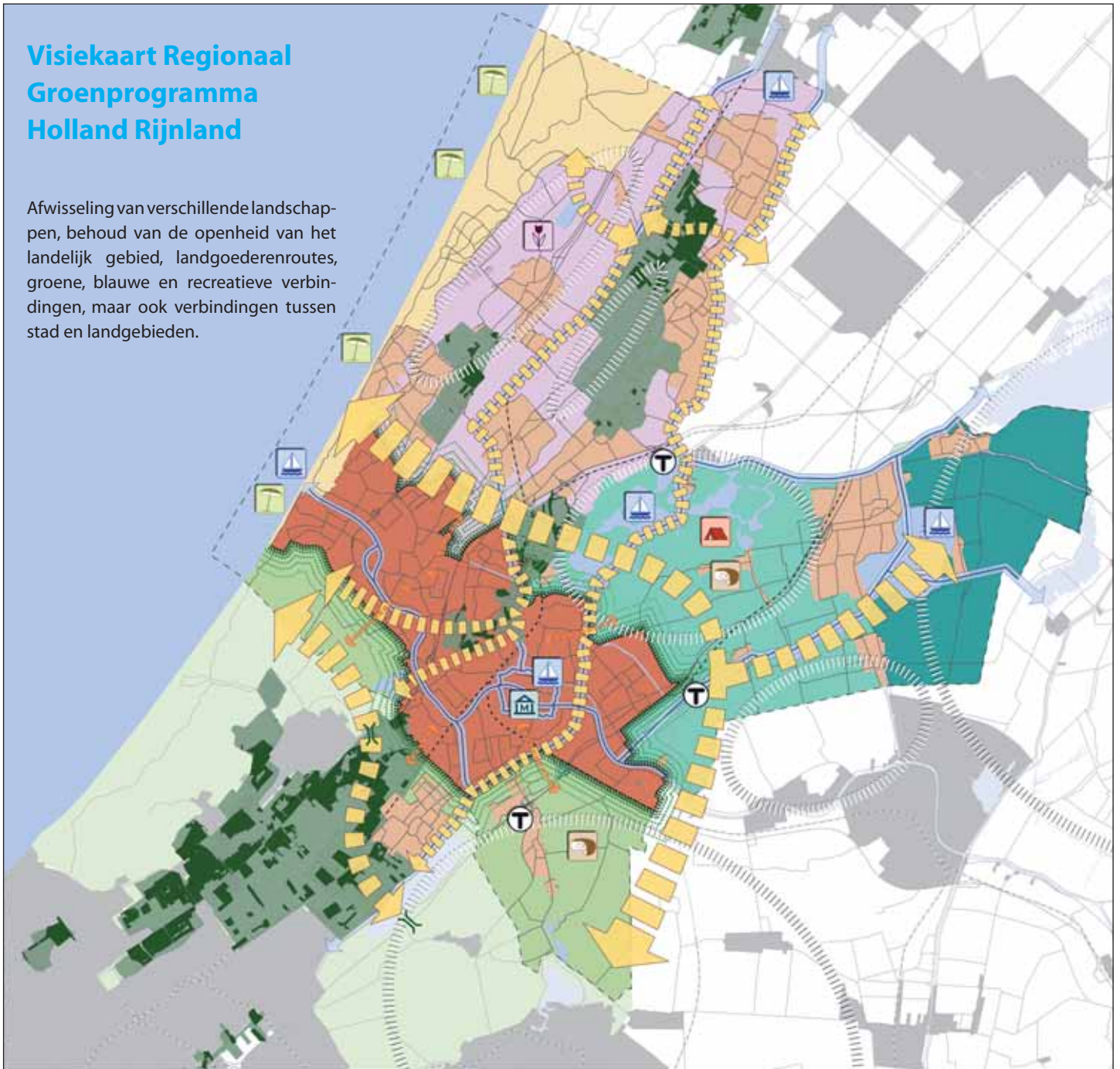
In deze uitgave:

Visiekaart.....	2
Visie, doelen en uitvoering.....	3
‘Samen voor groen’.....	5
Landgoederen en beek in Hillegom.....	5
Duin, Horst en Weide.....	6
Roodemolpolder.....	6

Visiekaart Regionaal Groenprogramma Holland Rijnland

Afwisseling van verschillende landschappen, behoud van de openheid van het landelijk gebied, landgoederenroutes, groene, blauwe en recreatieve verbindingen, maar ook verbindingen tussen stad en landgebieden.

	Kustzone		Hoefijzer om de stad: intensieve recreatie aansluitend aan bebouwd gebied, extensief recreatief medegebruik in open gebied
	Bollenstreek		Ecoducten
	Veenweide en plassen		Recreatieve transferia
	Droogmakerijen		Kleinschalige verblijfsrecreatie
	Aaneengesloten stedelijke agglomeratie		Agrotourisme
	Behouden van de openheid van het landelijk gebied		Waterrecreatie
	Groene en recreatieve verbindingen		Kustrecreatie
	Blauwe en recreatieve verbindingen		Bollenrecreatie
	Stad/land verbindingen		Stadsrecreatie
	De landgoederenzone, een robuuste regionale park structuur met recreatieve landgoederenroutes		

Het regionale groenprogramma van Holland Rijnland: visie, doelen en uitvoering

Een aantrekkelijke regio met fraaie en herkenbare landschappen, mooie recreatieve fiets-, wandel- en vaarroutes, ruimte voor natuur, landbouw en cultuurhistorie en een open Bollenstreek en Veenweide- en Plassengebied. Een gebied waar de inwoners met plezier wonen en waar toeristen graag komen om te recreëren. Dat zijn de uitgangspunten van het concept *Regionaal Groenprogramma Holland Rijnland 2010-2020*. Tot 1 oktober 2009 kunnen de colleges en gemeenteraden van de Holland Rijnland-gemeenten, maatschappelijke organisaties en belanghebbenden hun reacties op dit bespreekstuk inbrengen. Met deze reacties wordt het concept aangescherpt, waarna het voor vaststelling wordt aangeboden aan het Algemeen Bestuur in februari 2010.

De regio Holland Rijnland is uniek in de Randstad door de afwisseling tussen stad en land en de verscheidenheid aan landschappen (duinen, geestgronden, landgoederen, veenweidepolders, rivieren, kanalen en plassen) op korte afstand van elkaar. Ze zorgen ervoor dat de regio aantrekkelijk is voor inwoners en bedrijven. Met het groenprogramma willen de Holland Rijnland-gemeenten hun bijzondere regio versterken, zodat deze zijn plaats in Zuid-Holland kan versterken en zijn bijdrage aan de concurrentiepositie van de Randstad kan vergroten.

Holland Rijnland heeft een duidelijk toekomstbeeld. Na afronding van het groenprogramma in 2020 kunnen inwoners van de stad de groene ruimte bereiken via aantrekkelijke fiets-, wandel- en vaarroutes. Landschappen zijn onderling recreatief en ecologisch verbonden, er zijn natuurgebieden ingericht en het karakteristieke open landschap van Holland Rijnland is makkelijk bereikbaar. Recreanten vinden een gevarieerd aanbod van voorzieningen en er zijn volop mogelijkheden voor agrotourisme. Cultuurhistorische elementen zijn versterkt en zichtbaar gemaakt. Landbouw en veeteelt zijn behouden als drager van het open landschap.

Doelen

Al bij de vorming van de regio hebben de Holland Rijnland-gemeenten afspraken gemaakt over het behoud en de versterking van het unieke en afwisselende landschap. Natuur- en landschapswaarden zijn de uitgangspunten voor de verdere ruimtelijke ontwikkeling. In de Regionale Structuurvisie Holland Rijnland zijn deze basis afspraken vertaald naar een samenhangend kader. In het groenprogramma worden ze verder uitgewerkt. De visiekaart in dit programma is ener-

zijds de basis voor de 'groenblauwe toets' van ruimtelijke projecten en anderzijds een handleiding voor de verdere ontwikkeling.

Het regionale groenprogramma heeft vier hoofddoelen:

1. Het verbeteren van de groenblauwe en recreatieve structuur van de regio door het versterken van de grote landschappen en de verbindingen daartussen.
2. Het behoud van de openheid van het landelijk gebied.
3. Het versterken van samenhang en herkenbaarheid van cultuurhistorische elementen.
4. Het verbeteren van de bereikbaarheid, toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van landelijk gebied voor recreatief medegebruik.

Uitvoering

Holland Rijnland gaat tussen 2010 en 2020 aan de slag met een aantal concrete programma's en projecten. In nauwe samenwerking hebben de twaalf gemeenten van Holland Rijnland een indicatieve lijst met ruim 35 projecten samengesteld, die in aanmerking komen voor een bijdrage uit de spaarpot van het Regionaal Investeringsfonds, waarvan 17 projecten in de eerste periode. Ook maatschappelijke organisaties kunnen via de gemeenten projecten aandragen. Programma's maken kans op geld uit het Regionaal Investeringsfonds als ze een duidelijke bijdrage leveren aan de doelen van het groenprogramma. De bijdrage uit het investeringsfonds is in principe maximaal 25 procent van de inrichtingskosten. Gemeenten moeten zelf actief op zoek naar aanvullende financieringsbronnen (co-financiering of subsidies). De regio kan hierbij ondersteunen. Bij veel projecten werken gemeenten samen met particulieren, agrariërs of maatschappelijke organisaties.

Clusters van gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van projecten. De afspraken hierover worden vastgelegd in één alomvattende uitvoeringsovereenkomst voor de hele regio, met een looptijd van vier jaar. Aan het eind van het vierde jaar moeten de projecten zijn gerealiseerd. Halverwege de looptijd van de overeenkomst begint de voorbereiding van een nieuwe overeenkomst. Hierdoor ontstaat een dakpanneffect, waarbij de overeenkomsten elkaar overlappen, en de continuïteit van de uitvoering van het Groenprogramma wordt gegarandeerd. In de regionale uitvoeringsovereenkomst staan voor elk project de precieze omschrijving, de kostenraming en de projectverant-

woordelijke. Met de overeenkomst gaan de partners heldere verplichtingen aan. Uitvoering van de projecten is niet vrijblijvend. Om er op toe te zien dat de gestelde doelen ook werkelijk worden gehaald, wordt er elk jaar een voortgangsoverzicht opgesteld. In 2015 is er bovendien een tussentijdse evaluatie. ■

Voorbeeldproject: blauwgroene ring rond Leiden

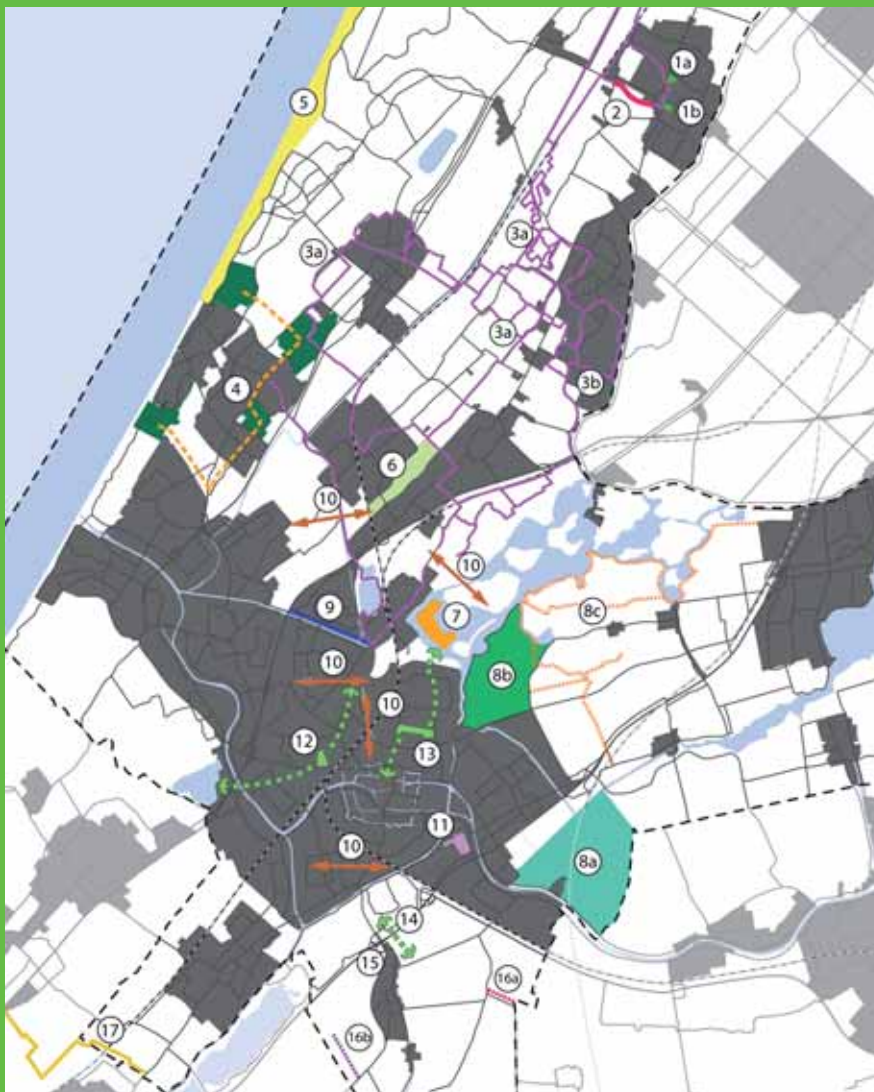
Het project voor de blauwgroene ring rond Leiden bestaat uit een pakket van uitvoeringsmaatregelen ter bevordering van de biodiversiteit in de regio. De maatregelen (pontjes, loopbruggen, natuurvriendelijke oevers, ecologische en wandel- en fietsverbinding en een tunnel) zijn gericht op het realiseren van een samenhangend regionaal groen wandel- en fietsnetwerk, het slechten van barrières en verbetering van de kwaliteit en belevingswaarde.

Voorbeeldproject: recreatief transferium Zoeterwoude

Bij Zoeterwoude is een zogeheten toegangspoort voor het Groene Hart gepland. Bezoekers kunnen hier hun auto parkeren, een kopje koffie drinken en een wandelkaart kopen. De poort wordt natuurlijk goed ingepast in het landschap.

Voorbeeldproject: wandelnetwerk Bollenstreek

In de Duin- en Bollenstreek kan het wandelnetwerk worden verbeterd door aanleg van dorpsommetjes en lange afstandsverbindingen, zoals de NS-wandelroutes tussen een aantal gemeenten en routes langs landgoederen, kastelen en dorpskernen. In Lisse zijn ommetjes rond Dever en de Ringdijk mogelijk.

Indicatieve Projectenkaart Groenprogramma Holland Rijnland

- ①a Verbinden en opwaarderen (voormalige)
- ①b landgoederen Hillegom;
a. Burg. Van Nispenpark; b. Herstel Hoftuin.
- ② Oude Hillegommerbeek.
- ③a Wandelnetwerk Bollenstreek;
- ③b a. NS-wandelroutes; b. Uitbreiding ommetjes Lisse.
- ④ Landgoederenverbinding Noordwijk.
- ⑤ Natuur- en belevingswaarde van strand en duin.
- ⑥ Roodemolenpolder.
- ⑦ Eiland Koudenhoorn.
- ⑧a Samen voor Groen tussen Kagerplassen
- ⑧b en Oude Rijn. a. Polder Achthoven;
- ⑧c b. Boterhuispolder; c. Ade gebied.
- ⑨ Noordoever Oegstgeesterkanaal; Oegstgeest.
- ⑩ Blauwgroene ring rond Leiden (biodiversiteitsactieplan).
- ⑪ Regionaal archeologisch park Matilo.
- ⑫ Stad-landverbinding Leiden-West.
- ⑬ Stad-landverbinding Leiden-Noord.
- ⑭ Stad-landverbinding Leiden-Oost.
- ⑮ Recreatief transferium Zoeterwoude.
- ⑯a Ecologische en recreatieve verbindingen
- ⑯b Zoeterwoude. a. Weddepad; b. Hellepad.
- ⑰ De Grote Zwabber; boardwalk.

Bronnen: © De auteursrechten en databankrechten: Topografische Dienst Kadaster, Emmen

“Samen voor groen, tussen Kagerplassen en Oude Rijn”

De gemeenten Kaag en Braassem, Leiden, Leiderdorp en Teylingen en het hoogheemraadschap van Rijnland werken samen aan het verbeteren van de toegankelijkheid en belevingswaarde van de groene Leidse ommelanden ten noorden van de Oude Rijn. **John Steegh**, wethouder in Leiden, is voorzitter van de stuurgroep van dit project. “Als gemeenten hebben we de handen ineen geslagen om echt iets te gaan doen aan de toegankelijkheid van de prachtige polders rondom het stedelijke gebied. Er komen wandelpaden, fietspaden en kanoroutes en ook de ecologische waarden worden vergroot door een goede verbinding te maken tussen Kagerplassen en Oude Rijn. Een goede toegankelijkheid van de groen-blauwe gordel rondom de stad is goed voor de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van onze regio. Met het omvormen van het huidige HSL-informatiecentrum bij Leiderdorp tot een Groene Hart Transferium, kan dit gebied voor de grotere regio een ideaal toevluchtsoord zijn voor ontspanning en beleving van het landschap. Door samen te werken bij de inrichting ontstaat samenhang in een netwerk van routes. De verbinding tussen

stad en land wordt eindelijk concreet. Samen zijn we ook een veel interessantere partner voor bijvoorbeeld de provincie, omdat we samen veel meer financiering en slagkracht kunnen organiseren.”

Steegh is ook vicevoorzitter van de gebiedscommissie Land van Wijk en Wouden, het landelijk gebied tussen Alphen aan den Rijn, Leiden en Zoetermeer. “Tot nog toe zijn de concrete resultaten van samenwerking in dit gebied beperkt. De gebiedscommissie heeft daarom naar een andere aanpak gezocht. Omdat Leiden streeft naar meer bundeling van kennis en aanpak van de hele Leidse ommelanden, wordt de formatie van de gebiedscommissie bij de Leidse organisatie ondergebracht. Het liefst wil ik naar eenzelfde aanpak als die aan de noordkant van de Oude Rijn: concrete inrichtingsplannen van het gebied met wandel- en fietspaden, knooppunten, en verhoging van ecologische waarden. De gebiedscommissie is ook van de partij bij de ontwikkeling van Duin, Horst en Weide. Zodra de formatie opnieuw is ingevuld, kunnen we hiermee aan de slag. Het lijkt me geweldig als we tussen Alphen aan den Rijn, Zoetermeer en Leiden een netwerk van paden kunnen realiseren. Dit gebied staat vol met prachtige landschappelijke elementen, zoals molens, boerderijen en mooi verkavelde polders. En natuurlijk zijn er de koeien en weidevogels die zo typerend zijn voor het Hollandse landschap. Veel kansen voor de regio dus, die we samen met de boeren willen verzilveren.”

“Onderdeel historische keten van landgoederen”

“Het in oude luister herstellen van de overblijfselen van cultuurhistorisch waardevolle landgoederen”. Zo omschrijft wethouder Jan van Griensven van onder andere financiën, openbare werken en monumentenzorg, de opknopbeurt die Hillegom in gedachten heeft voor de Hoftuin en het Van Nispenpark in de bollengemeente. Samen met de aanleg en verbetering van een fiets-wandelpad langs de Hillegommerbeek zijn dit de drie projecten die Hillegom voor het regionale groenprogramma heeft aangemeld. “De Hoftuin en het Van Nispenpark zijn een schakel in de historische keten van landgoederen tussen Haarlem en Leiden. De Hoftuin bij het gemeentehuis behoorde ooit toe aan Jan Six en gaat terug tot de vijftiende eeuw. Het is de bakermat van het latere dorp Hillegom. Bij de opknopbeurt van dit park willen we de historische structuur en de 16e/17e eeuwse allure terugbrengen en een koppeling leggen met de Hillegommerbeek, die langs het park stroomt. Het Van Nispenpark ligt aan de noordkant van de oude dorpskern. De verbetering van dit oude landgoed is nauw verweven met de aan-

passing van de N208 door Hillegom. We willen de entree tot het dorp verfraaien en de oude structuur van enkele straten herstellen. Voor de aanpak van het Van Nispenpark en de verbetering van de N208 hebben we een plan gemaakt dat nog dit jaar in de raad wordt behandeld. De verbetering van de N208 kost 14-16 miljoen euro, die we – behoudens twee kleinere subsidies – geheel uit eigen zak betalen. Dat is een groot financieel offer, dus als we voor het Van Nispenpark een bijdrage uit het regionale groenfonds kunnen krijgen, is die van harte welkom.”

“De Hillegommerbeek is een historische, maar relatief onbekende vaarverbinding tussen de Ringvaart en de Leidschevaart. De beek speelde een belangrijke rol bij de ontsluiting van de bollengronden. In het verleden gebruikten bollentelers de vaart voor de aanvoer van stro voor het afdekken van de zandgrond en de aan- en afvoer van bollen. We willen het fiets- en wandelpad langs de Hillegommerbeek opnieuw inrichten en onderdeel maken van de fiets- en wandelroutes door de regio. Hiervoor moeten we wat grond kopen, het fietspad asfalteren en nieuwe beukenhagen planten. We hopen van harte op een bijdrage van de regio en de provincie, want dit is een unieke verbinding. In het voorjaar heb je hier een schitterend uitzicht op de bollenvelden.”

“Duin, Horst en Weide buffer tussen stedelijke gebieden”

Stdsgewest Haaglanden en Holland Rijnland werken in het gebied Duin, Horst en Weide samen aan de ontwikkeling van de groene corridor op de grens van de beide regio's. **Marcel Houtzager** is wethouder stedelijke ontwikkeling in de gemeente Leidschendam-Voorburg en portefeuillehouder Groen, Recreatie en Toerisme in Haaglanden. “Voor Haaglanden is de ontwikkeling van Duin, Horst en Weide vooral belangrijk vanuit het oogpunt van de leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van de stedelijke regio. Robuuste groene gebieden bieden recreatiemogelijkheden aan onze inwoners en vergroten de aantrekkingskracht van de Haagse regio voor internationale bedrijven en organisaties die zich hier willen vestigen. In het Regionale Structuurplan voor Haaglanden projecteren we onder andere twee groene gebieden rond Den Haag. Het Hof van Delfland aan de zuidkant, en Duin, Horst en Weide in het noorden. Het vormt daar een buffer tussen het stedelijk gebied in Haaglanden en in de As Leiden-Katwijk.” “Duin, Horst en Weide is een uniek gebied vanwege de bijzondere samenhangende landschapstypen die je er aantreft, namelijk duinen, landgoederen en polders met veenweidegrond. Die samenhang maakt

de groene corridor heel interessant voor de stedeling. Vroeger waren landbouw en veeteelt de primaire economische dragers. De laatste decennia is het aspect van recreatie en recreatief medegebruik van landbouwgrond steeds belangrijker geworden. Er zijn sinds de jaren negentig talloze plannen gemaakt voor het gebied tussen onze beide regio's. Nu gaan we daar daadwerkelijk mee aan de slag. Samen met Holland Rijnland werken we een gebiedsgerichte aanpak uit. Verbetering van de bereikbaarheid, het aantrekkelijker maken van het gebied en de versterking van de onderlinge verbindingen staan daarin centraal. De komende maanden organiseren we enkele bijeenkomsten met de 'stakeholders' in het gebied, waaronder bestuurders van gemeenten, regio's, provincie en Rijk, en natuurlijk de huidige gebruikers en eigenaren van de grond. Dit najaar organiseren we samen met DLG een Schetsschuit, waarop we de wensen en het programma voor het gebied proberen vast te stellen. We hebben veel ideeën. Die kunnen we wellicht niet allemaal realiseren, maar we proberen te komen met een degelijke aanpak, waarin we de individuele plannen zo goed mogelijk inpassen. Het gaat mij vooral om het concreet uitvoeren van projecten. We moeten ons niet verliezen in processen en structuren, maar meters maken. Als het plan klaar is, zetten beide regio's daar hun handtekening onder. Ik heb er alle vertrouwen in dat dit lukt, want Haaglanden en Holland Rijnland hebben duidelijk gemeenschappelijke belangen in dit gebied.”

“Schakel in groen hoofjzer rond As Leiden-Katwijk”

De gemeente Teylingen heeft het project Roodemolenpolder aangemeld voor het groenprogramma van Holland Rijnland. De Roodemolenpolder is een strook van circa 2 kilometer lang en enkele honderden meters breed tussen de dorpskernen van Sassenheim en Voorhout. **Bert Homan** is wethouder voor (onder andere) groen in Teylingen. “De polder is een relatief onbekend gebied, dat meer aandacht verdient. Bij de vorming van de gemeente Teylingen is het landschapsplan voor de polder opgenomen in het collegeprogramma. Nu is de tijd gekomen om het uit te voeren.” “De Roodemolenpolder is een uniek gebied, waar de pijlers van de agrarische sector in de Duin- en Bollenstreek – de veeteelt en de bollencultuur – mooi in elkaar overlopen. De zuidkant, bij de Leidsevaart en spoorlijn, bestaat uit veenweidegebied met veel weidevogels. Aan de noordkant vind je zandgronden met bollenvelden. In onze plannen willen we de polder vooral toegankelijker en 'doorgankelijker' maken. Hierbij denken we aan de aanleg van enkele voet- en fietspaden en een 'laarzenpad'. Bovendien willen we meer water in het gebied toela-

ten, gekoppeld aan de Kagerplassen, zodat kanovaarders een rondje kunnen maken door de polder. Het gebied krijgt de vorm van een landschapspark, maar het is nadrukkelijk de bedoeling dat de huidige gebruikers gewoon actief blijven. Daarom spreken we in onze plannen van recreatief medegebruik van agrarische gronden.” “Het gebied maakt deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur van de provincie Zuid-Holland. Samen met enkele andere projecten van Holland Rijnland is het ook een schakel in het groene hoofjzer rond het bebouwde gebied van de As Leiden-Katwijk. De plannen voor de Roodemolenpolder zijn nauw verweven met die voor de ruïne van Teylingen, maar worden verder onafhankelijk ontwikkeld. We denken eraan om bij de ruïne een van de 'toegangspoorten' tot het gebied te maken. Om de plannen uit te voeren moeten we wat gronden verwerven, fiets- en wandelpaden aanleggen en watergangen verbreden. We schatten de kosten van het project op 3 tot 4 miljoen euro. Eind 2009 hopen we een inrichtingsidee te hebben. Een deel van de kosten willen we betalen uit het groenfonds van de regio. Het resterende bedrag komt van de gemeente, de provincie, de Europese Unie en wellicht uit structuurfondsen voor de agrarische sector. Als we de gronden op tijd verwerven, kunnen we in 2011 een begin maken met de uitvoering en zijn we rond 2014 klaar.”